

EROUL LOCOTENENT-COLONEL POST-MORTEM LAZĂR CATANĂ

Eugen-Dorin SPĂȚARU*

S-a născut la 1 martie 1903 în localitatea Moinești, județul Bacău, fiind fiul lui Vasile și Elena. După absolvirea studiilor liceale a fost admis, în conformitate cu Decizia ministerială nr. 954 din 9 septembrie 1921¹, la Școala Pregătitoare de Ofițeri de Infanterie, din „lipsă de locuri” la Școala Pregătitoare de Ofițeri de Cavalerie, unde susținuse inițial examenul de admitere, iar în baza Deciziei ministeriale nr. 1032 din 22 septembrie 1921² a fost repartizat în Școala Pregătitoare de Ofițeri de Infanterie nr. 1 din Sibiu. Ulterior, în baza Deciziei ministeriale nr. 1075 din 5 octombrie 1921³, a fost transferat, începând cu 8 octombrie 1921, ca supranumeral cu plata integrală de 7.000 lei anual, în calitate de elev la Școala Militară Pregătitoare de Cavalerie. A fost avansat succesiv la gradul de caporal la 1 februarie 1922 și sergent la 1 iulie 1922.

A absolvit școala militară cu rezultate strălucite, clasându-se al 2-lea din 44 absolvenți. În baza Î.D.R. nr. 3376 din 30 iunie 1923⁴, a fost avansat la gradul de sublocotenent pe data de 1 iulie 1923 și numit în funcția de comandant de pluton în Regimentul 4 Roșiori „Regina Maria”.

Din păcate, la scurt timp, ofițerul s-a îmbolnăvit, fiind internat în spital, și trimis în concediu medical. În Foaia calificativă pentru perioada 1 august-31 octombrie 1923, comandantul regimentului, colonelul Constantin Stoilov, consemnează în acest sens: *Eșit anul acesta din școală a stat mai mult bolnav în casă, scutit de serviciu și în spital, așa că nu pot face pentru anul acesta nici un fel de apreciere asupra acestui ofițer*⁵. De asemenea, generalul de brigadă Constantin Răzvan, comandantul Brigăzii 2 Roșiori, notează: *Mențin notele comandantului de regiment și ofițerul trebuie a-și îngriji de sănătate așa că, să nu mai lipsească dela serviciu*⁶.

După vindecare, revine la unitate și se ocupă cu mult elan de îndatoririle de serviciu, mai ales că avea mult de recuperat în ceea ce privește pregătirea militară. Pentru perioada 1 noiembrie 1923-31 octombrie

* Inspectoratul de Jandarmi Județean Arad.

¹ „Monitorul Oastei” nr. 52 din 20 septembrie 1921.

² „Monitorul Oastei” nr. 54 din 24 septembrie 1921.

³ „Monitorul Oastei” nr. 56 din 10 octombrie 1921.

⁴ „Monitorul Oficial” nr. 74 din 5 iulie 1923.

⁵ Memoriu, f. 6.

⁶ Ibidem.

1924, același comandant de regiment consemnează: *Este sănătos, boala avută la începutul anului a fost accidentală. Ofițer inteligent cu prea bune aptitudini militare. Educațiune socială și militară îngrijită. Îndeplinește serviciul cu multă conștiinciozitate. Este priceput, are cunoștințele necesare gradului său, cunoaște foarte bine regulamentele, le aplică judicios și cu metodă. Un bun instructor și se va forma încă, având foarte multă bună voință, inteligent, ambițios și studios. Plutonul său la toate inspecțiunile de perioade și subperioade l-am găsit bine instruit. Se ocupă și îngrijește cu dragoste de oameni și cai. A fost însărcinat și ca ofițer cu tragerea pe corp, unde trebuie să se ocupe mai deaproape și să lucreze după program spre corespunde potrivit regulamentului, cerințelor acestei funcțiuni f. importante în corp. Ofițer care promite a face o frumoasă carieră și așa cum s-a distins în școală ca șef de promoție[corect, al doilea-n.n.], desigur că se va distinge și de aci înainte⁷.*

În Foaia calificativă pentru perioada 1 noiembrie 1924-31 octombrie 1925, colonelul Stoilov, notează: *Sănătos și rezistent. Foarte inteligent, cu cultură generală și militară pe care caută să și-o îmbogățească citind și ocupându-se continuu în toate ramurile științifice. Este muncitor, conștiincios și ambițios pentru îndeplinirea îndatoririlor sale. O prea bună educație militară și socială. La toate inspecțiile făcute am găsit unitatea sa bine și metodic instruită căutând a obține din fiecare om un bun și conștient luptător. La partea teoretică asemenea am remarcat un deosebit dar de a expune diferitele chestiuni făcându-le atrăgătoare și bine înțelese de oamenii plotonului său. Își conduce cu multă pricepere și siguranță plotonul cunoscându-și f. bine însărcinarea tactică a unității ce comandă. La școala ofițerilor asemenea a dovedit că este stăpân pe cunoștințele gradului său, luând hotărâri și dând soluțiuni judicioase. Am de adăugat că fiind ofițer cu tragerea, anul acesta s-a ocupat f. de aproape de acest serviciu căutând a i se da în corp dezvoltarea și importanța ce trebuie să aibă acest fel de exercițiu. În rezumat, sublt. Catană este un excelent ofițer sub toate raporturile, un ofițer care promite mult și care va face o prea frumoasă carieră⁸.*

În baza Ordinului circular nr. 6880 din 17 august 1925, va urma Școala specială de cavalerie Sibiu, cursul normal de un an (anul I)⁹, pentru ca, în perioada 1 iunie-31 iulie 1926, să urmeze cursul practic al ofițerilor elevi la Școala Specială a Cavaleriei de la Sibiu, fiind apreciat foarte bine de către colonelul Nicolae Alessandrescu, comandantul Școlii Speciale și

⁷Ibidem, f. 7.

⁸Ibidem, f. 8.

⁹„Monitorul Oastei” nr. 46 din 12 octombrie 1925.

Centrul de Instrucție al Cavaleriei, și locotenent-colonelul Gheorghe Cealîk, directorul de studii și experiențe.

În anul 1926 a urmat cursul de transmisiuni la Centrul de Instrucție al Geniului. Comandantul Centrului, locotenent-colonelul Atanase Dediu, și directorul cursului, maiorul Marin Cioroianu, notează astfel participarea la curs a ofițerului: *1. Noțiunea de bază cu care s-a prezentat: Suficiente. 2. Frecventarea Cursurilor: În ziua de 5 august a absentat de la curs, nemotivat. Restul timpului a frecventat regulat. 3. Atențiunea dată Cursului și muncă depusă: Atent și muncitor. 4. În ce grad și-a însușit cunoștințele: A căpătat cunoștințe necesare pentru a se putea ocupa cu folos de această specialitate. 5. Aprecieri generale și clasificarea: Bun ofițer cu transmisiunile. Va trebui însă să continue a se ocupa pentru a-și cimanta cunoștințele căpătate*¹⁰.

În baza Î.D.R. nr. 3197 din 21 septembrie 1926¹¹, începând cu 1 octombrie 1926 a fost mutat „la cerere” în funcția de comandant de pluton în Regimentul 7 Roșiori „Cuza Vodă”, iar în conformitate cu Î.D.R. nr. 2268 din 7 iulie 1927¹², sublocotenentul Lazăr Catană a fost avansat pe data de 1 iulie 1927, la gradul de locotenent.

Pentru perioada 1 noiembrie 1926-31 octombrie 1927, comandantul regimentului, colonelul Dobrescu, consemnează: *I s-a încredințat comanda unui pluton pe care l-a condus, a administrat și instruit foarte bine. Îngrijește de cai, oameni și materialul ce-i este încredințat. Este sănătos, rezistent, încalecă f. bine și iubește calul. La toate inspecțiile făcute plutonului a eșit foarte bine. Este inteligent și cu o bogată cultură militară. A luat parte la toate aplicațiunile executate pe hartă și teren, unde s-a distins dintre toți camarazii săi. Este un ofițer de valoare și-i prevăd un viitor frumos. Este disciplinat și iubit de toți camarazii săi. Este un foarte bun instructor. Cunoaște foarte bine regulamentele și le aplică foarte bine. Fiind nou avansat nu-i pot face nici o propunere*¹³.

În Foaia calificativă pentru perioada 1 noiembrie 1927-31 octombrie 1928, comandantul regimentului, colonelul Alexandru Ghika, consemnează: *Înfățișare f. plăcută, foarte sănătos, poate rezista în bune condițiuni unei campanii. Încalecă bine, iubște și practică toate sporturile. Se prezintă f. bine în fața trupe. Prin excelentele aptitudini militare întrupează ofițerul ce-și iubește și este devotat carierei. Instructor energic, plin de inițiativă și putere de muncă. Foarte bun la exercițiile în teren. Este regretabil însă că*

¹⁰Memoriu, f. 10.

¹¹„Monitorul Oastei”, nr. 53 din 22 septembrie 1926.

¹²„Monitorul Oficial” nr. 149 din 9 iulie 1927.

¹³Memoriu, f. 12.

are un caracter prea impulsiv și-o ambiție nu îndeajuns de cumpătată, defecte influențate în bună parte de vârsta și lipsa de experiență ce cred că vor dispărea cu vârsta și voința. Intelligent, judecată f. bună, poate fi folosit când este sub impresia impulsivității. Cultură generală și profesională f. îngrijită alimentate printr-o mare aplicațiune la studii. Instrucțiunea armiei f. solidă. Foarte disciplinat este capabil de mici abateri. Educațiunea militară și socială f. bune, are un înalt simț al datoriei și onoarei. Comandă ploton, rezultatele obținute din toate punctele de vedere f. bune. Bun gospodar, minuțios în grija soldatului și cailor. A înlocuit comandantul de esc[adron] cu capacitatea unui bun căpitan. Ofițer cu tragerea s-a achitat de serviciu în mod elogios. Are pregătirea pentru a se prezenta și urma cursurile Șc[olii] Sup[erioare] de Război. Ofițer foarte bun¹⁴.

Și pentru perioada 1 noiembrie 1928-31 octombrie 1929, colonel Ghika, notează laudativ: *Mă refer în totul la bunele aprecieri din anul trecut. Anul acesta i s-a încredințat comanda escadronului de specialități. În această calitate am putut urmări cu o deosebită satisfacție activitatea sa prin care se putea constata pasiunea ce are pentru carieră și armă. Programul ca ore de serviciu pentru dânsul era dublu, decât cel fixat de regiment, cu o metodă, inițiativă, perseverență, demne de toată lauda. Prin voință și-a stăpânit caracterul puțin impulsiv. N-am avut de înregistrat nici un caz de impulsivitate. Ce are constituie un mare merit caută încontinuu să se instruiască care face ca instrucția, cultura profesională și generală să fie superioară gradului ce are. Înzestrat cu o judecată solidă și logică a reușit prin răspunsurile date la toate aplicațiunile pe hartă și pe teren. Foarte moral, are o educație militară și socială foarte desăvârșită. A instruit escadronul de specialități în toate categoriile de instrucție cât se poate de bine, unitatea sa este bine pregătită și se poate conta pe ea din toate punctele de vedere. Este o adevărată plăcere de a intra în acest escadron în care îngrijirea deosebită spiritul gospodăresc și de ordine al comandantului se manifestă la fiecare pas. Nu are avere. Fără defecte. Promite a-și lua toate gradele la alegere. Ofițer foarte bun. Pregătit în toate privințele pentru a urma Școala Superioară de Război¹⁵.*

Pentru perioada 1 noiembrie 1929-20 ianuarie 1930, noul comandant al regimentului, colonelul Aurel Racoviță, notează: *Notele date de predecesorul meu locotenentului Catană, indicându-l ca pe un excelent ofițer, am căutat să-i încredințez servicii, cari să poată reliefa calitățile sale de bun instructor. Am urmărit de aproape activitatea locotenentului*

¹⁴Ibidem, f. 13.

¹⁵Ibidem. f. 14.

Catană și pot spune fără înconjur, că în scurtul timp cât l-am avut sub comandă (14.XI.1929-20.II.1930), m-am convins de calitățile sale de bun instructor ale acestui ofițer. La școala subinstructorilor a fost ajutorul comandantului școalei, pentru instrucția tactică pe jos și călare. Am rămas perfect mulțumit atât de metoda adoptată cât și de rezultatele obținute. Din nefericire, Lt. Catană are și părți slabe, cari trebuiesc îndreptate. Este de un caracter violent, lucru ce l-a dovedit lovind brutal un soldat. Cu ocazia predării escadronului de specialități a pornit o altercație cu un camarad, lucru ce a avut ca urmare o eșire pe teren a ambilor ofițeri. Aceste greșeli, datorită cu siguranță și tinereței, nu trebuie să-i prejudicieze cariera, este însă nevoie să fie îndreptate, căci dacă s-ar produce mai târziu ar putea să aibă urmări foarte grave. Lt. Catană a fost comandantul escadronului de specialități unde s-a relevat ca un perfect instructor nu însă și un perfect administrator. În rezumat, dacă Lt. Catană își va modifica lipsurile caracterului, dacă se va ocupa mai mult de administrație și dacă va avea grije să lase să apară numai calitățile sale indiscutabile, va fi un foarte bun ofițer, căruia îi prevăd un frumos viitor în carieră¹⁶.

La 20 ianuarie 1930, a fost mutat în cadrul Școlii Pregătitoare de Ofițeri Activi de Cavalerie, în baza Ordinului M.Ap.N.-Direcția Personalului nr. 2334 din 1930. Prin Decizia ministerială nr. 1020 din 25 octombrie 1930¹⁷, a fost numit profesor ajutor de educație fizică și de regulamente (armament și muniții) în cadrul școlii.

Pentru perioada 1 februarie-31 octombrie 1930, colonelul Dumitru Rădulescu, comandantul școlii, notează: *I. Aptitudini fizice: Înfațișare și conformație simpatice. Foarte sănătos și rezistent. Încalecă și trage cu armele foarte bine. În fața trupeii ținută ireproșabilă. II. Aptitudini militare: Foarte energic și cu mult sânge rece. Cu multă prevedere și hotărât. Aptitudini în teren foarte bune. Caracter, voință de fer și concepție. Are o linie de conduită sănătos concepută și pe care o urmează punct cu punct. III. Capacitate: Inteligent, cu multă judecată și bun simț. Cu multă metodă și perseverență. Cel mai cult ofițer subaltern ce am în școală, și aș putea afirma printre cei mai culți din armă. Cu f. multă aplicație la cursuri. IV. Educația militară: ireproșabilă. Cu f. multă autoritate și prestigiu. Foarte disciplinat. Devotat și cu simțul datoriei fără reproș. Cu mult curaj al răspunderii, leal și patriot. Demn, moral și f. integru. Conduită exemplară. Duce o viață extrem de modestă. Muncește cu tot sufletul în folosul instituției. Perfect excutant de ordine. V. Îndeplinirea serviciului: Cum nu se*

¹⁶*Ibidem*, f. 15.

¹⁷„Monitorul Oficial” nr. 249 din 4 noiembrie 1930.

*poate mai bine. Are cel mai bun pluton de elevi. VI. Relațiuni diverse: N-are avere, dar nici defecte, nici pasiuni. VII. Concluzii: Eminent ofițer din toate punctele de vedere*¹⁸.

Pentru perioada 1 noiembrie 1930-31 octombrie 1931, colonelul Rădulescu, consemnează: *Locotenentul Catană Lazăr, mi-a dovedit în cursul anului acesta că nu m-am înșelat în aprecierile mele din trecut. Face parte de pleiada acelor caractere de bronz, care nu cunoaște altceva decât conștiința datoriei. Energic, dar politicos. A comandat Plt. 3 de elevi activi în mod ideal. Instructor eminent, instruit și cultivat – educație de soldat și om de societate fără cusur. Nu s-a abătut nicio clipă dela drumul drept al datoriei, făcând din activitatea sa în toate direcțiile, „un apostolat”. A fost o fericire pentru școală și un model de ofițer cadru – activitatea sa. Mențin cu prisosință notele elogioase ce i-am dat în trecut pe care le merită în întregime. Nu a oscilat și nu s-a lăsat înduplecat de nici-o influență lăaturalnică, apreciind just și conștiincios pe toți elevii săi, așa cum fiecare merita. A scos cu sânge rece neghina din grâu. Dar datorită împrejurărilor și altor cauze pe care nu le cunosc, acest valoros ofițer a fost mutat prin surprindere în interes de serviciu în Reg[imentul] 15 Călărași, lipsind această instituție de înaltă cultură și educație militară de un caracter de bronz și un eminent instructor. Locot. Catană lasă în urma lui în Școală un gol mare pe care nici regretul șefului său, nici dragostea și respectul camarazilor nu-l va putea umplea. Oriunde va merge acest ofițer va fi eminent căci este produsul muncii și devotamentului său în serviciu. Concluzie: Ofițer demn, eminent, caracter de fier pe care se poate conta în orice împrejurare*¹⁹.

În baza Ordinului Circular al M.Ap.N. nr. 96 din 1931, pe data de 1 octombrie 1931, a fost mutat în funcția de adjutant al regimentului și ofițer cu informațiile în cadrul Regimentului 15 Călărași, nou înființat în garnizoana Sebeș-Alba.

Pentru perioada 1 noiembrie 1931-31 octombrie 1932, comandantul regimentului, colonelul Leonida Popp, consemnează: *Înfățișare și conformație plăcută. Foarte sănătos. Încalecă bine și iubește sportul pe care îl cultivă. Ținută foarte îngrijită și curată. Foarte energic, cu multă autoritate, perseverent în toate lucrările sale. Caracter ferm și hotărât. Mutat cu ocazia înființării regimentului la data de 1 oct. 1931 l-am însărcinat la prezentare cu Serviciul adjutantului în corp și cu Biuroul Informațiilor în activitatea sa, dela început până în prezent a fost un prea bun ofițer adjutant în toate lucrările ordonate foarte exact și conștiincios, a*

¹⁸Memoriu, f. 16.

¹⁹Ibidem. f. 17.

fost plăcere de a lucra cu acest ofițer. Ca adjutant a fost întrebuințat în mod temporar și pentru a înlocui pe ofițerul de la mobilizare, și în această funcție a răspuns imediat cerințelor, punându-se în cel mai scurt timp la curent cu toate lucrările. Însărcinat cu organizarea unui concurs hipic pe regiment în scurt a organizat acest concurs producând rezultate foarte frumoase. La toate aplicațiunile atât în clasă cât și la teren, lucrările sale au fost din cele mai bune. Cunoaște regulamentele armei la perfecție și le aplică în mod judicios. La inspecția Dl. General cdt. corp. 6 armată în luna iulie, fiind însărcinat cu o temă tactică cu plutonul, a executat tema în mod ireproșabil, fiind felicitat însuși de Dl general comandant. Locot. Catană este un ofițer f. cult și care se cultivă în continuu, un aspirat desăvârșit la Școala de războiu. În urma activității sale în regiment și bazat și pe notațiile anterioare foarte elogioase, propun pe acest ofițer eminent care îndeplinește cu prisosință toate condițiunile pentru înaintea. Merită a fi înaintat la gradul de căpitan la alegere²⁰. Comandantul Corpului 6 Armată, general de divizie Ioan Prodan, consemnează: De acord cu prea bunele aprecieri ale șefului său. Ofițer inteligent, cult cu solide cunoștințe profesionale. La aplicațiunile în teren mi-a dovedit un simț tactic desvoltat și o justă interpretare a regulamentelor. Ori unde este pus, se achită în mod lăudabil. Ofițer de nădejde. „Merită a înainta la rândul alegerii la gradul de căpitan”²¹.

Pentru perioada 1 noiembrie 1932-31 octombrie 1933, același comandant, notează laudativ: *Și în anul acesta Locot. Catană a îndeplinit funcția de adjutant al regimentului și ofițer cu informațiile până la data de 1 aprilie 1933. Mențin în totul notele elogioase ce am dat ofițerului în anul precedent. S-a dovedit din nou ca un ofițer foarte inteligent și cult și de o ambiție care iese din comun. La data de 10 aprilie l-am însărcinat cu comanda Esc[adronului] 1. Cu această activitate la diferitele inspecțiuni ce am făcut escadronului am putut constata că Locot. Catană este un perfect instructor având rezultate prea bune la diferite aplicații cu escadronul în teren am putut să mă conving că ofițerul avea tema studiară în toate amănunte și că momentele date erau f. bine create și corespundeau în totul realității instrucției de luptă în acest escadron și a făcut cu sistem și în mod pedagogic, obținând ca fiecare soldat din escadron să fie bine instruit, astfel că poate servi ca model pentru celelalte unități. În afară de această funcție l-am folosit pe acest ofițer și ca instructor la Școala reangajaților și ca ajutor al șefului Biroului de instrucției. În ambele însărcinări a dat*

²⁰Ibidem. f. 18.

²¹Ibidem.

rezultate f. mulțumitoare. La manevrele din toamnă între garnizoanele Alba Iulia și Aiud am avut din nou ocaziunea să văd lucrând pe acest brav ofițer. La aceste aplicații Locot. Catană ca cdt. de escadron detașat la un partid (corect, partidă) a arătat în mod deosebit și evidențiat că cunoaște foarte bine regulamentele, le stăpânește în întregime și le aplică în mod foarte judicios. Pentru activitatea sa în acest an, n-am decât cuvinte de laudă și respect plecarea acestui bun element din regiment. Propun pe acest ofițer eminent care îndeplinește cu prisosință condițiunile pentru înaintare: „Merită a fi înaintat la gradul de căpitan la alegere”²². Și generalul Prodan, consemnează: De acord și anul acesta, recunoscând calități, însușiri sufletești și cunoștințe temeinice locotenentului Catană. Interpretează inteligent regulamentele și le aplică cu un fin simț tactic. Ar trebui să facă Școala de războiu, pentru că posedă o judecată clară. Merită cu prisosință propunerea de înaintare la rândul alegerii²³.

La 7 noiembrie 1934, a fost pedepsit de către comandantul școlii, cu 3 zile arest, pentru următorul motiv: *Deși știa că urmează a intra ca ofițer de zi pe școală a indus în eroare comandamentul școalei, cerând învoire a părăsi garnizoana, fără a se preocupa de a fi înlocuit.*

În baza Ordinului M.Ap.N. nr. 19056 din 21 septembrie 1933, începând cu 1 octombrie 1933 a fost mutat în funcția de comandant de pluton în cadrul Școlii Pregătitoare de Ofițeri de Cavalerie din Târgoviște.

În perioada 1 noiembrie 1933-31 octombrie 1934, comandantul școlii, colonelul Alexandru Pastia, notează: *Lt. Catană Lazăr a funcționat la comandă de pluton în escadronul de elevi activi. Sănătos și f. rezistent. Se ocupă și-i plac sporturile. Încalecă bine și are multă dragoste de cal. De o inteligență vie și cu o frumoasă educație militară. Fire extrem de tenace și perseverentă în tot ce-și propune. Prea bine sub raportul culturai profesionale și generale. În conducerea plutonului a obținut maximum de rezultat. S-a afirmat la conferințele și aplicațiunile dela Școala ofițerilor. Indicată pentru a face Școala Superioară de Războiu. Foarte bun ofițer. Merită a fi înaintat la gradul de căpitan la alegere*²⁴. Comandantul Școlilor de Cavalerie, generalul de brigadă Alexandru Corvin, notează: *Mențin în totul bunele aprecieri ale Comandantului Școalei. Este foarte bine pregătit pentru gradul de căpitan, având o cultură generală și profesională foarte îngrijită și corespunzătoare gradului imediat superior. Distingându-se din*

²²Ibidem, f. 19.

²³Ibidem.

²⁴Ibidem, f. 22

toate punctele de vedere, îl caracterizez: „Merită a înainta la gradul de Căpitan la alegere”²⁵.

Pentru perioada 1 noiembrie 1934-31 octombrie 1935, colonelul Aurel Racoviță, comandantul școlii, consemnează: *Ofițer sănătos, robust, încălecă bine. La 16.X.1935 a fost avansat la gradul de Căpitan. Dela 1.XI.1934 ofițerul a condus serviciul tragerii și armăturii. Fiind dotat cu foarte mare putere de muncă și fiind totodată foarte conștiincios a pus în ordine acest serviciu aducând reale foloase Școalei. Drept cu subalternii și cu multă autoritate, hotărât, energic și perseverent. Temperamentul său cam impulsiv provoacă dificultăți în raporturile sale de serviciu, atât față de subalterni, față de care e uneori prea excesiv, cât față și de superiori, față de care depășește câteodată limitele impuse de disciplină. Căpitanul Catană posedă însă cunoștințe generale și profesionale profunde cautând a fi mereu la curent cu noile scrieri militare. La aplicațiunile pe hartă soluțiunile sale au fost întotdeauna logice și în raport cu prescripțiunile regulamentelor și tacticei armeei. În acest an s-a prezentat pentru 1-a oară la examenul de admitere la Școala Superioară de Război. Este un ofițer demn, bine educat, însă puțin sociabil. În concluzie: Cpt. Catană, dacă va căuta să se tempereze va fi un excelent ofițer de cavalerie*²⁶. Pentru perioada 1 noiembrie 1934-1 august 1935, generalul Corvin, notează: *De acord. Bun ofițer din toate punctele de vedere. Ofițer demn și corect cu o frumoasă cultură. Nu face obiectul unei propuneri*²⁷. De asemenea, pentru perioada 1 august-31 octombrie 1935, generalul de brigadă Atanasescu, care i-a urmat la comanda Școlilor de Cavalerie, consemnează: *De acord cu aprecierile ce i s-au dat. Ofițer foarte bun și exemplu de demnitate și corectitudine*²⁸.

În conformitate cu Ordinul General al M.Ap.N. nr. 36 din 1935, începând cu 1 octombrie 1935 a fost mutat la cerere în funcția de comandant de escadron în cadrul Regimentului 5 Roșiori „Împăratul Nicolae al II-lea”, iar în conformitate cu Î.D.R. nr. 2288 din 9 octombrie 1935, la 16 octombrie 1935 a fost avansat la gradul de căpitan²⁹.

Pentru perioada 1 noiembrie 1935-7 mai 1936, locotenent-colonelul Adam Mitache, care gira comanda Regimentului 5 Roșiori, notează: *I. Aptitudini fizice: Se prezintă bine ca înfățișare și conformație. Sănătos și rezistent și va putea suporta cu ușurință greutățile unei campanii. Se prezintă f. bine în fața trupe. Încalecă bine și are cai buni. Ținută îngrijită.*

²⁵*Ibidem.*

²⁶*Ibidem*, f. 23.

²⁷*Ibidem.*

²⁸*Ibidem.*

²⁹„Monitorul Oastei” nr. 21 din 20 octombrie 1935.

II. *Aptitudini militare: Are bune aptitudini. Foarte energic și cu mult temperament. Are spirit de inițiativă și multă hotărâre. Perseverent și cu mare putere de muncă. Concepție clară.* III. *Capacitate: Inteligență vie. F. bună judecată și mult bun simț. F. bună memorie. Cultură generală cât și cea profesională f. dezvoltate. Citește mult și este dornic a-și îmbogăți cât mai mult cunoștințele. Perfect la curent cu metodele de instrucție ale armii.* IV. *Educația militară: Ofițer f. disciplinat cu autoritate și prestigiu. Bun camarad. Devotat serviciului. Demn și moral. Modest și cu maniere. Conduită bună.* V. *Îndeplinirea serviciului: Foarte activ în serviciu, unde depune mult interes și zel. Comandă Escadronul IV de care se ocupă foarte de aproape. Unitatea sa se prezintă bine cu administrația, disciplina și instrucția. Prezența sa la serviciu este regulată. La data de 21.II.1935 pe când ofițerul se găsea la călăria ofițerilor, a suferit un grav accident a căror consecințe l-au făcut să lipsească dela serviciu un timp de 30 zile. Accidentul întâmplându-se însă în timpul și din cauza serviciului ofițerul nu are nici o vină.* VI. *Relațiuni diferite: Nu a fost pedepsit. Nu are avere. Nu are defecte, nici pasiuni. Promite a deveni pe viitor un foarte bun ofițer superior.* VII. *Concluzii: Ofițer foarte bun și necesar instituției*³⁰. Pentru perioada 7 mai-31 octombrie 1936, comandantul regimentului, colonelul Gheorghe Cealîk, notează: I. *Aptitudini fizice: S-a însănătoșit complet de pe urma accidentului ce a suferit. Se prezintă f. bine și este f. bine conformat. Îi plac sporturile și încăleacă bine. Poate suporta greutățile unei campanii.* II. *Aptitudini militare: Are f. bune aptitudini de conducere în teren. Este energic cu bună concepție și o mare putere de muncă.* III. *Capacitate: Este inteligent are o bună judecată și este f. metodic la lucru. Are o cultură militară și generală dezvoltată pe care continuă a o îmbogăți. Are aplicare la studii și promite a intra în Școala Superioară de Război.* IV. *Educația militară: Are multă autoritate cu simțul datoriei și al onoarei bine dezvoltat. Duce o viață demnă și modestă.* V. *Îndeplinirea serviciului. A comandat Esc. 4 depunând o muncă din cele mai intense, pentru a îndruma și conduce instrucția escadronului. În timpul p[erioadei] II-a a trebuit să sacrifice din orele libere pentru a se ocupa de administrația Escadronului din cauza lipsei Plt. maj. care a fost bolnav 15 zile. La inspecțiile făcute rezultatele au fost din cele mai bune. La Șc. gradaților Escadronul 4 s-a prezentat cel mai bine pregătit pe Regiment, datorită bunei metode și pedagogiei ce Cpt. Catană posedă. Pe timpul p[erioadei] II-a instrucție a comandat la aplicațiuni escadron și divizion, iar la „Manevrele Regale” a comandat Escadronul 4 dovedind că posedă și aplică foarte bine principiile*

³⁰Memoriu, f. 24.

*tactice. De asemenea a dovedit pricepere în conducerea Escadronului. VI. Relațiuni diferite: Căpitanul Catană promite că va intra în Școala Superioară de Război și că va deveni un foarte bun ofițer superior. VII. Concluzii: Este un ofițer f. bun. VIII. Propuneri: Nu este propozabil*³¹.

Comandantul Brigăzii 2 Cavalerie, generalul de brigadă Ioan Pleniceanu, notează: *Căpitanul Catană este un excelent comandant de escadron, pot zice că-i croit după tipul adevăraților comandanți de escadroane, pe cari i-am avut odată și nu-i mai găsim acum. Escadronul său este model la inspecțiile ce am găsit, pot zice admirabil, iar pe timpul p[erioadei] II-a a condus un exercițiu de luptă în mod clasic. E regretabil că accidentul grav de călărie la împiedicat tocmai în ajun când să plece la examenul de admitere în Școala Superioară de Război. În concluzie: Excelent ofițer*³². Comandantul Diviziei 1 Cavalerie, generalul de brigadă Nicolae Alexandrescu, consemnează: *La toate inspecțiile, am găsit escadronul prea bine și ca administrație și ca instrucție. Este un f. bun comandant de escadron. F. disciplinat, f. muncitor, îngrijind cu dragoste de oamenii și de caii din unitatea sa. Cunoaște f. bine regulamentele și le aplică cu pricepere. Un ofițer care se distinge*³³. Pentru perioada 1 noiembrie 1936-31 octombrie 1937, colonelul Cealîk, consemnează: *I-IV. Aceleași aprecieri ca în 936, confirmate prin reușita la examenul de intrare în Șc[ola] Sup[erioară] de Război. V. Îndeplinirea serviciului: A continuat să comande Escadronul 4. Rezultatele ce a dat la toate perioadele de instr[ucție], i-au clasat escadronul ca cel mai bune din Regt. la toate ramurile de instrucție. La șc[ola] gradaților a dat dovadă de desăvârșită pedagogie. La aplicația în teren din per[ioda] II, a condus în mod judicios escadronul. La timpul „Manevrelor Regale” a luat parte cu escadronul la acțiunea de întârziere ce s-a executat de R[egimentul] 5 R[oșiori], din regiunea masivului păduros Vest de Ungaria, spre Valea Alcașului. Datorită priceperii și energiei sale, a reușit să întârzie înaintarea forțelor mult superioare inamice, cu toate că unitatea din subsectorul vecin pierduse legătura. VI. Relațiuni diferite: Are vârsta de 34 ani și vechimea în grad dela 16.X.935. Promite că va absolvi Șc[ola] Sup[erioară] de Război în cele mai bune condițiuni. VII. Concluzii: Este un f. bun ofițer. VIII. Nu este propozabil*³⁴. Comandantul Brigăzii 2 Cavalerie, generalul de brigadă Scărișoreanu, notează: *De acord. Un foarte bun ofițer și un prea bun cdt. de escadron. Am găsit unitatea sa în perfectă condițiuni de educație, instrucție*

³¹*Ibidem*, ff. 24-25.

³²*Ibidem*, f. 24.

³³*Ibidem*.

³⁴*Ibidem*, f. 26.

și întreținere. Cu mult spirit pedagogic în permanență în mijlocul oamenilor cărora le cunoaște în amănunt nevoile. Este energic în felul său. Rigiditatea în serviciu este un defect și nu trebuie să insiste că erarhia este ascultare de jos în sus. Am asistat la mai multe aplicațiuni de teren constantând că posedă frumoase cunoștințe militare și un profund cunoscător al Regimentului. Un foarte bun ofițer. Nou în grad. „Nepropozabil”³⁵. Comandantul Diviziei 1 Cavalerie, generalul de brigadă Hariton Dragomirescu, notează: Căpitanul Catană Lazăr s-a confirmat ca un prea bun comandant de escadron. Ofițer cu o bună pregătire militară, cu voință și ambiție, îi prevăd o carieră frumoasă. Trebuie însă să se mai modeleze puțin în raporturile sale de serviciu. Fără îndoială un ofițer de nădejde. Nepropozabil³⁶. În Foaia calificativă pentru perioada 1 noiembrie 1937-31 octombrie 1938, directorul de studii al Școalei Superioare de Război, apreciază: Sănătos și rezistent. Concepție de valoare, simț tactic dezvoltat. Hotărât, dinamic, cu multă inițiativă, ambiție excesivă, voință și putere de muncă mare. Inteligent, cu judecată clară și metodic în lucru. Are o intensă cultură generală și profesională. A dovedit f. frumoase însușiri pentru misiunile de zbor. A obținut bune rezultate în anul pregătitor al Șc[olei] S[uperioare de] R[ăzboi]. Foarte disciplinat, devotat, cu simțul datoriei dezvoltat cu multă autoritate și prestigiu. Este în curs de executare a stagiului de înaintare. La terminarea Șc[oalei] S[pecială] a armei s-a clasificat 2-lea din 48. Ofițer f. bun, de nădejde și necesar oștirei. Nepropozabil³⁷. A făcut stagiul în armă străină, obținând următoarea notă, de la comandantul Regimentului 8 Artilerie, locotenent-colonel Efimov: Căpitanul Catană a comandat pe tot timpul stagiului Bateria 5-a. element valoros și f. bine pregătit, atât pentru gradul său cât și pentru cel imediat superior. Pe tot timpul cât a servit în acest Rgt., a depus un serios interes și stăruință pt. a-și asimila cunoștințele artileristice necesare unui comandant de baterie, reușind până la sfârșitul stagiunei să și le însușească. Foarte bine atât sub raportul tehnic cât și al tacticei artileriei. Foarte muncitor și cu o solidă pregătire intelectuală, generală și profesională, se afirmă de pe acum ca un viitor ofițer de stat major de valoare. Bun camarad, a lăsat unanime regrete la plecarea sa din corp³⁸. Directorul Școlii Superioare de Război, generalul de brigadă Ilie Șteflea, consemnează: Mențin aprecierile foarte bune date de Directorul de studii³⁹.

³⁵Ibidem.

³⁶Ibidem.

³⁷Ibidem, f. 27.

³⁸Ibidem.

³⁹Ibidem.

Pentru perioada 1 noiembrie 1938-31 octombrie 1939, directorul de studii, colonelul Gheorghiu, consemnează: *Sănătos, robust, rezistent la eforturi. Ofițer cu f. frumoasă cultură generală și profesională. Absolut personal în lucrări. Concepție f. bună și cu simț tactic mult dezvoltat. Temperament viu. Ține cu orice preț să iasă în evidență. Foarte inteligent, f. hotărât și prompt în toate acțiunile sale. Multă perseverență și tenacitate la aducerea lor la îndeplinire. Sesizează f. repede și se adaptează ușor situației. Are curajul răspunderii, foarte încrezător în sine. La parte la discuții, hotărât, fiind foarte bine documentat, se exprimă clar și frumos. Cu multă inițiativă și simț practic dezvoltat. Foarte metodic și ordonat în lucrări. Muncește mult, cu randament maxim. Elaborează documente f. îngrijite și de calitate. Educația militară deosebită, simțul datoriei dezvoltat. Foarte conștiincios. Voință extraordinară. F. autoritar, câteodată violent față de camarazi. A urmat în mod regulat cursurile, clasificându-se la finele anului I în capul promoției, fiind trimis la Școala Superioară de Război din Franța, va deveni un prea bun ofițer de stat major. Vechimea în grad 16.oct.1935. Ofițer de valoare deosebită. Merită a fi admis la examenul de maior⁴⁰. Pentru perioada 1 noiembrie 1938-17 iunie 1939, generalul Ștefleă, consemnează: *Ansamblul aptitudinilor sale fizice, intelectuale și morale, la care se adaugă gradul de pregătire militară dovedită până în prezent, mă îndreptățesc să afirm că va deveni un eminent ofițer de stat major⁴¹. Cel care i-a urmat la comanda școlii, generalul de brigadă Alexandru Ioanițiu, pentru perioada 18 iunie-31 octombrie 1939, notează: *A urmat cursurile anului I în f. bune condițiuni, clasificându-se printre primii din promoție și fiind admis la cursurile Școalei Superioare de Război din Franța. Un distins ofițer din toate punctele de vedere, destinat să facă o frumoasă carieră. Merită să fie admis la examenul de maior⁴².***

În conformitate cu Î.D.R. nr. 3151 din 23 august 1939⁴³, i s-a aprobat un concediu de doi ani și a fost trimis, alături de căpitanul Mihail Caramitru, pentru a urma în străinătate, în contul Statului, cursurile Școlii Superioare de Război din Paris, cu începere de la 1 august 1939, cu drepturile bănești cuvenite și angajamentul că va servi încă 9 ani în armată, pentru angajamentul contractat anterior. Din păcate, situația politico-militară internațională și declanșarea ostilităților a făcut ca ofițerul să nu mai poată urma cursurile prestigioasei instituții de învățământ militar superior din capitala Franței.

⁴⁰*Ibidem*, f. 28.

⁴¹*Ibidem*.

⁴²*Ibidem*.

⁴³„Monitorul Oficial” nr. 196 din 26 august 1939.

A fost repartizat prin lucrările de mobilizare la comandamentul Diviziei 1 Cavalerie Arad, fiind numit ajutor la Biroul 3 Operații și Instrucție, iar la 24 octombrie 1939 a fost numit provizoriu în funcția de șef al Biroului 4 Servicii. Pentru perioada 20 septembrie-31 octombrie 1939, șeful de stat major al diviziei, locotenent-colonelul Ioan Trandafirescu, notează: *Ofițer cu f. bune calități fizice, inteligent, cu o cultură generală bine îndrumată, cultură profesională temeinică, în formație ca ofițer de stat major având calități pentru aceasta; îi lipsește însă calmul având uneori tendință spre impulsivitate, tendință ce nu poate fi de folos unui ofițer de stat major. Element f. muncitor, este capabil de un mare debit de lucru, asimilând cu ușurință cunoștințele necesare pentru a lucra în domenii puțin cunoscute de el, cum a acționat la Biroul 4. A fost de mult folos șefului biroului 3 prin studiile de alimentare intensivă ce a întocmit. În misiunea exterioară de recunoaștere a poziției Ziduri-Peștera-Glimboca-Var, ce a executat împreună cu Căpt. Angelescu Petre, a dat rezultate bune și a arătat că posedă cunoștințe tactice temeinice cunoaște terenul și valoarea focului. În concluzie: Căpitanul Catană este un f. bun ofițer, care va putea deveni un bun ofițer de Stat major, continuând a se forma. Fiind în anul II al Șc[olii] Sup[erioare] de Războiu și îndeplinind condițiile de stagiu și vechime cerute de L.Î.A. îl propun a fi admis la examenul pentru gradul de maior⁴⁴. Comandantul diviziei, generalul de brigadă Petre Georgescu, consemnează: *Bun ofițer. De acord pentru a fi admis la examenul pentru gradul de maior⁴⁵*.*

A fost mobilizat în conformitate cu Î.D.R. nr. 2135 din 27 iunie 1940⁴⁶, începând cu noaptea de 28/29 iunie 1940, ora 24.00, în urma gravelor probleme apărute la granița de est a țării, urmate de Ultimatul sovietic în urma căruia Basarabia, Bucovina de nord și Ținutul Herța au fost cedate fără luptă în favoarea U.R.S.S.

În Foaia calificativă pentru perioada 1 noiembrie 1939-1 iulie 1940, directorul de studii consemnează: *Sănătos, robust și prezentabil. Caracter dinamic, optimist, energic și tenace. Concepție bună, spontan și prompt în luarea hotărârilor și perseverent în susținerea lor. F. vioiu; caută cu orice preț să iasă în evidență. Inteligență vie, cu judecată logică și spirit de analiză desvoltat. Foarte ordonat, cu bună metodă în lucru. Meticulos și extrem de ambițios. Susține cu multă ușurință discuții în care se prezintă bine pregătit și documentat. Mare putere de muncă cu mult randament. Foarte bine pregătit, citit și cu o frumoasă cultură generală. Militar din*

⁴⁴Memoriu, f. 29.

⁴⁵Ibidem.

⁴⁶„Monitorul Oficial” nr. 147 bis din 28 iunie 1940.

convingere, devotat meseriei. F. conștiincios și punctual în serviciu. Personalitate desăvârșită. Autoritar și cu prestanță. Manierat și bine educat. ținuta f. îngrijită. A absolvit printre primii Ș.S.R., fiind apreciat „Bine”. Are calități excepționale de ofițer de stat major. Ofițer f. bun⁴⁷. Generalul Ioanițiu, notează: Mențin aprecierile. F. bun ofițer. Merită a înainta la alegere⁴⁸.

Pentru perioada 1 iulie-31 octombrie 1940, șeful de stat major al Brigăzii 7 Cavalerie, maiorul Ioan Heruvîn, consemnează: 1. *Aptitudini fizice: Foarte bune.* 2. *Aptitudini militare: Foarte bune.* 3. *Capacitate: Intelligent, vioiu, judecată limpede. Este un avid și neobosit cercetător al studiilor militare. Ofițer foarte capabil.* 4. *Educația militară: Meticulos. Extrem de ambițios. Devotat meseriei. Temperament cam impulsiv atunci când nu este nevoie. Moral, în adevăratul înțeles al cuvântului.* 5. *Îndeplinirea serviciului: A fost tot timpul șef al Biroului 3 Instrucție-Operații. A condus cu pricepere acest birou și rezultatele obținute au fost „foarte bune”.* 6. *Concluziuni: Căpitanul Catană Lazăr este un foarte ofițer și merită a înainta „la alegere”*⁴⁹. Pentru perioada 1 iulie-20 septembrie 1940, comandantul brigăzii, notează: *În totul de acord cu nota Șefului de Stat major al comandamentului. Totalul calităților sale, necunoscute de toți cei de sub ale căror ordine a servit califică pe Cpt. Catană Lazăr, ca pe un eminent ofițer. Mi-a fost un prea prețios ajutor în funcția de șef al Bir. 3 ce a îndeplinit la Brigada Independentă de Cavalerie. Merită cu prisosință a înainta la alegere. Pe timpul de la 1 noiembrie 1939-1 iulie 1940, căpitanul Catană Lazăr a urmat cursurile Ș.S.R. pe care a absolvit-o printre primii, după cum se arată în nota dată pe acel timp de Directorul de studii al Ș.S.R. și inserată mai sus în original. Pe timpul de la 1 iulie-31 octombrie 1940 a îndeplinit funcțiunea de ofițer de stat major în comandamentul Brigăzii 7 Cavalerie Independentă obținând elogioasele aprecieri făcute de Șeful de stat major și predecesorul meu la comanda Brigăzii, pe care mi le însușesc în totul, cunoscând acest distins ofițer din primele luni ale carierei. Precizez: I și II. *Aptitudini fizice și militare f. bune.* III. *Foarte capabil.* IV. *Moral.* V. *Îndeplinirea serviciului: 1. În timpul dela 20.IX-31.X.1940, a îndeplinit funcția de șef al Bir. 3 Instrucție și Operații obținând rezultatele cele mai bine.* 2. *A terminat stagiul, având: - doi ani consecutiv (1935-1935 și 1935-1936) comandă efectivă de escadron; - fiind absolvent al Școlii Superioare de Război în anul curent.* 3. *A executat lucrările prevăzute de art. 32 din R.L.Î.A. în Școala Superioară de Război.* 4. *A participat la**

⁴⁷Ibidem, f. 30.

⁴⁸Ibidem.

⁴⁹Ibidem.

operațiile Brigăzii 7 Cavalerie Independentă în sudul Dobregei, îndeplinind funcțiunea arătată mai sus, în f. bune condițiuni. 5. A absolvit Școala Specială de Cavalerie, odată cu promoția sa clasificându-se al 2-lea din 48 absolvenți. 6. Fiind absolvent al Ș.S.R. se bucură de avantajele vechii L.Î.A. considerându-i-se îndeplinită condițiunea de capacitate (examenul de maior) conform Ordinului General 132 din 17.X.1940 Cap. II. Pct. 3, lit. b. 7. Sub raportul valorii unității comandate a obținut dela cd-tul Regimentului 5 Roșiori, aprecierea: „Rezultatele ce a dat la toate perioadele de instrucție, i-au clasat escadronul ca cel mai bun din regiment la toate ramurile de instrucție”. În serviciul de Stat major a pus în evidență multă valoarea intelectuală și profesională. 8. Concluzii: Cpt. Catană Lazăr își îndeplinește serviciul în condițiuni: foarte bune. VI. Relațiuni diferite: Se distinge prin state de serviciu excepționale în întreaga carieră; prin rezultate optime în pregătirea de războiu a unității și prin modul de îndeplinire al serviciului. Ofițer de elită. Caracter integru. Capacitate verificată. VII. Concluziuni: Ofițer foarte bun. VIII. Propuneri: Îndeplinind: condițiile de vechime și stagiul prevăzute de art. 28 D.L.Î.A./1939; condițiile de capacitate conform O.G. no. 132 din 17.X.1940, cap. II, pct. 3, lit. b al M.A.N.; condițiile prevăzute de art. 17 din D.L.Î.A./1939; pentru a fi înaintat la alegere, propun: Merită a înainta la gradul de maior, la alegere⁵⁰.

Comandantul Corpului 2 Armată, generalul de divizie Nicolae Macici, notează: *Am văzut la lucru ca șef al Bir. 3 pe zonă în Dobrogea pe Căpitanul Catană Lazăr. Sunt de acord în totul cu foarte bunele aprecieri și note, pe care șefii ierarhici în unanimitate le-au dat acestui foarte bun ofițer. De acord și cu propunerea ce i se face: merită să fie înaintat la alegere la gradul de maior*⁵¹.

La 31 octombrie 1940, comandantul Brigăzii 7 Cavalerie independentă, consemnează referitor la pedeapsa primită în 1934: *Conform Decretului-Lege nr. 3533 din 19.X.1940 al Domnului General Ion Antonescu, Conducătorului Statului și Președinte al Consiliului de Miniștri, atest că această pedeapsă nu numai că trebuia considerară „incidentală” și neconformă cu „antecedentele”, dar mai cu seamă trebuia considerată absolut neconformă cu fondul și manifestările de înaltă etică, recunoscută acestui ofițer, de unanimitatea șefilor*⁵².

A fost demobilizat în baza Î.D.R. nr. 3798 din 12 noiembrie 1940, cu începere de la 15 noiembrie 1940.

⁵⁰*Ibidem*, ff. 30-31.

⁵¹*Ibidem*, f. 31.

⁵²*Ibidem*, f. 21.

Pentru perioada 1 noiembrie 1940-10 iunie 1941, șeful Secției 3 Operații din M.St.M., consemnează: *A îndeplinit funcțiunea de ajutor la Frontul de Est. În această calitate: A ținut la curent situația forțelor. A ținut la curent documentarea necesară pentru stabilirea valorii combative, situația și misiunea forțelor. S-a achitat în mod conștiincios de toate aceste însărcinări și cu multă pricepere. Are o cultură militară serioasă și o judecată clară. Are o încredere prea mare în calitățile sale din care cauză adesea își depășește rolul. Înfrânându-se puțin va deveni un foarte bun ofițer de stat major*⁵³.

La 10 iunie 1941, a fost numit în funcția de ajutor al șefului Biroului 3 Operații al Diviziei Blindate, pentru ca de la 11 iulie 1941 să fie numit în funcția de șef al Biroul 2 Informații. În conformitate cu Î.D.R. nr. 1798 din 21 iunie 1941⁵⁴ a fost mobilizat odată cu declanșarea ofensivei pentru eliberarea Basarabiei și nordului Bucovinei de sub ocupația Rusiei sovietice.

Pentru perioada 10 iunie-1 iulie 1941, șeful Biroului 3 Operații, maiorul Dumitru Mavrichi, consemnează: *Cu cunoștințe profesionale foarte frumoase, ofițerul și-a însușit în scurt timp elementele de bază referitoare la întrebuințarea unei mari unități blindate. Caracter impetuos, cu gustul riscului, căpitanul Catană era un perfect element destinat mișcărilor exterioare. La Biroul 3 în afara de prima fază până la plecarea din R. Sărat 24 (25) iunie 1941 nu a fost întrebuințat decât în misiuni exterioare, remarcându-se în mod special la data de 5 iulie 1941, în acțiunea de la Porcova și Fântâna Albă când a însoțit compania de care de luptă a Căpt. Pârvănescu, reușind a se distinge prin acțiuni personale, care i-au adus decorarea cu Crucea de Fier cl. II-a de către comandantul Corpului 2 Armată german. În toate misiunile exterioare în care a fost trimis, ofițerul s-a achitat în mod strălucit de însărcinările date. Astfel la 7 iulie a participat la recunoașterea liniei de atac la Ataci, sub focul inamic de toate armele. La 8 iulie a recunoscut itinerariul de sud al coloanei Nistor în vederea deplasării spre Soroca, într-o zonă în care erau prezente încă slabe forțe inamice. La 11 iulie a fost întrebuințat la dirijarea unităților în marș spre Bălți. La 14 iulie a îndeplinit din nou misiunea de informare asupra situației în linia I-a la grupările tactice Petrea și Nistor. La 17 iulie a fost trimis să constate situația grupărei Petrea reușind a aduce toate informațiile cerute. Aceste ultime misiuni le-a îndeplinit în profitul Biroului 3, deși dela 11 iulie a fost însărcinat cu conducerea Biroului 2. În concluzie, căpitanul Catană s-a remarcat ca un ofițer cu multă personalitate, erou și cu inițiativă în*

⁵³Ibidem, f. 32.

⁵⁴„Monitorul Oficial” nr. 145 din 22 iunie 1941.

*misiunile interioare. Nu a fost întrebuințat în serviciul Bir. 3 decât în aceste misiuni, pentru care este dotat cu aptitudini speciale. Fiind propozabil, îl caracterizez ca un foarte bun ofițer de stat major care merită a înainta la alegere*⁵⁵.

Șeful de stat major al diviziei, locotenent-colonelul Nicolae Cristea, notează: *În acest timp a îndeplinit următoarele funcțiuni: Dela 10 iunie la 11 iulie 1941 ajutor la Bir[oul] 3, dela 11 iulie la 29 iulie șef al Bir[oului] 2. Pentru prima însărcinare mă unesc în totul cu nota șefului de birou. Ca șef al Bir. 2 s-a achitat în mod exemplar de misiunile și însărcinările ce-i reveneau. Este un ofițer cu o putere de muncă și o voință nelimitată. Foarte bine pregătit, din punct de vedere profesional lasă impresia unui om dintr-o bucată. Pe câmpul de luptă un brav nu s-a dat înlături de la niciun risc. S-a oferit și a insistat să execute misiunile cele mai periculoase pe câmpul de luptă și le-a executat în cele mai bune condițiuni. În scurtul timp cât a fost la comandamentul Diviziei s-a remarcat în mod evident, prin muncă, voință și bravură. Am rămas însă și cu impresiunea că este determinat de o ambiție exagerată justificată de calitățile excepționale pe care le areși care îl pun în conflict cu disciplina și servituțile militare. Un act de asemenea natură a obligat pe Domnul Comandant al Diviziei Blindate să se dispenseze de serviciile sale și să-l pună la dispoziția C[orpului] 5 A[rmată]. Dacă ar fi un ofițer cu calități obișnuite, această latură a firei sale i-ar putea fi fatală în carieră. Fiind un ofițer cu evidente și excepționale calități, această ambițiune se poate integra armonic cu celelalte calități, cu condițiunea de a fi lipsit de patimă. Cu această remarcă pe care nu am putut-o aprofunda sau preciza suficient din cauza timpului scurt pe care l-a stat în comandament, căpitanul Catană Lazăr este un ofițer cu calități excepționale și merită a înainta la alegere*⁵⁶. Comandantul Diviziei Blindate, generalul de brigadă Ioan Sion, notează extrem de critic la adresa ofițerului: *De acord cu notele date de șeful de stat major. Căpitanul Catană nu este un bun ofițer de birou. Ca ofițer de stat major nu a dat roadele la care mă așteptam. Neputându-l întrebuința în serviciul de stat major serviciu pe care fusese trimis la Divizie, l-am pus la dispoziția C[orpului] 5 A[rmată]*⁵⁷.

Pentru perioada 1 august-31 octombrie 1941, colonelul Mihail Kiriacescu, șeful de stat major al Corpului 5 Armată, consemnează: *Căpitanul Catană Lazăr fiind mutat la Comandamentul C. 5 A. a fost întrebuințat în serviciul de stat major. Mențin notele date în anul precedent,*

⁵⁵Memoriu, f. 33.

⁵⁶Ibidem.

⁵⁷Ibidem.

în calitate de comandant al Bg. 7 Cav. Ind. la punctele I-IV inclusiv, cu adăugirea că ele au fost confirmate pe câmpul de luptă; ofițerul dovedind, totodată, că este un om eminamente de război. V. Îndeplinirea serviciului: 1. În timpul dela 1.VIII-31.X.941 a îndeplinit funcția de șef al Biroului 2, în admirabile condițiuni. ... 8. Activitate în războiul contra Rusiei Sovietice. a. Activitatea informativă: Exceptând infimul timp consacrat pentru: Studiul informațiunilor ce trebuiau căutate și confecționarea „Planurilor speciale de informații”, Studiul informațiilor obținute și exploatarea la întreaga activitate a căpitanului Catană s-a desfășurat pe teren și în dispozitivul trupelor. Toate elementele necesare hotărâre ce-i revine Biroului 2, au fost culese din contactul cu inamicul și prin constatări la fața locului. Sintezele sale informative au fost totdeauna clare, complete și însoțite de schițe simple și foarte concludente. A organizat și a fost continuu în legătură cu centrele principale de primirea știrilor. A stabilit și a fost în permanentă legătură cu aviația C.A., cu serviciul de informații al artileriei, cu trupele și cu vecinii. A cunoscut în tot momentul exact situația, posibilitățile de acțiune ale trupelor, starea lor morală și nevoile. În timpul bătăliilor atenția sa a fost constant îndreptată pentru a asigura o repede comunicare a informațiilor care cereau o exploatare imediată. B. Activitatea contrainformativă: A exercitat o intensă activitate contrainformativă, repartizând judicios organelor în subordine: misiunile, zonele și mijloacele disponibile. A pus pe inamic în imposibilitatea de a face spionaj printr-o acțiune preventivă bine dirijată și care a condus la descoperirea agenților inamicului, cât și printr-o acțiune represivă, energică și necruțătoare. A supravegheat continuu acțiunea M.U. pentru neutralizarea propagandei subversive folosită de bolșevici prin radio și megafonie, și-a organizat o asemenea propagandă la inamic prin întrebuițarea dezertorilor și aparatelor de radio capturate dela spioni și parașutiști, precum și prin megafoane confecționate de Batal. de Transmisiuni al C.5A. A împiedicat actele de terorism și sabotaj în zona C.5A. coordonând foarte judicios activitatea serviciului Pretoral cu aceea a Biroului 2. c. A asigurat cifrarea și descifrarea corespondenței, realizând adevărate recorduri. A supravegheat tehnica de funcționarea a cifrului la eșaloanele în subordine. Întrebuințări în serviciul exterior de Stat Major:

- 4 august 1941, trimis pentru a informa asupra C. 5 A. și M.U. vecine, a trecut prin focul artileriei inamice și a ajuns în linia I-a a Regimentului de vânători comandant de colonelul Caton Sorescu (+) din Divizia 7 Infanterie, aflat la 4 km NE de Grigoriopol. A determinat extrema de nord a poziției [de] cazemate de pe Nistru. A informat asupra situației D. 3 I.trecând pe la fiecare Regiment. La Rgt. 30 Dorobanți a participat la atac

cu primele companii pentru a anima oamenii și a asigura cucerirea observatoarelor ce interesau C.A.

-5 august, trimis pentru recunoașterea situației D. 15. Ajungând la linia I-a a Rgt. 10 Vânători, la sud de Szybca și sesizându-se că stânga Batal. maior Mănăilă rămăsese descoperită în urma atacului inamic în curs, a restabilit situația prin conducere pe poziție a subunităților din Comp. 1/10 V. și Grupul 2 Brandt, refugiate în sat.

-8 august, a fost trimis să informeze asupra situației M.U. care se găseau în urmărire la liziera Vest Catargi a întâlnit Grupul Cercetare al Diviziei 1 Blindată, iar la liziera S.W. o grupare tactică a Div. 1 Bd. și Bg. 1 Cav. care bombardau acest sat, crezându-l ocupat. Convins că inamicul nu ocupă satul a intrat singur în această localitate pentru a determina reluarea imediată a operațiunii.

-9 august, a făcut o recunoaștere asupra unei zonei suspecte, într-un avion de legătură nearmat Fiessler Storck la 50 m înălțime, împreună cu Cpt. Negoescu Gr. dela Armata 4. Cu toate că au fost primiți cu focuri intense de arme automate iar avionul a fost ciuruit de gloanțe, ofițerii au continuat misiunea și au stabilit prezența inamicului și pozițiilor ocupate de el.

-13 august, trimis de dl. General cdt. al C.5A. la Bg. 1 Cav. la Blagodovskaia pentru a face cunoscut D-lui General Manafu manevra pe care s-o execute în funcție de rezultatul cercetărei din regiunea vest a Tiligului superior, a intervenit cu propuneri foarte judicioase care fiind adoptate au determinat sorții reușitei.

-18 august: a fost trimis la Detașamentul Col. Munteanu pentru a informa asupra situației, confuz cunoscută. Cu această ocazie a fost pe linia I-a la Esc. Căpt. Tomescu dirijând personal o recunoaștere ofensivă asupra satului Buldinovka.-20 august, a fost trimis la Br. 1 Cav. pentru a informa C.A. asupra modului cum Detașamentul Col. Munteanu executa ordinul de atac. Cu această ocazie ducându-se din nou în linia I-a a oprit I/R.2 R. Care tocmai se retrăgea părăsind cota 59 (un km sud Buldinovka) și luând comanda a trecut la atac, recucerind cota 59, pe care a lăsat-o Divizionului Maiorul Nicolae Vasile (șeful Bir. 3 dela Br. 1 Cav.) care de departe urmărirea acțiunea, la reîntoarcere i-a spus: „bravezi extraordinar moartea”.

-25 august, a fost trimis să informeze asupra situației liniei I, între Solhozul Jytschewca și C.F. Odesa-Gildendorf. Ajungând în regiunea acestei C.F. a văzut II/R.22I. (Maior Teodorescu) care retrăgându-se în debandadă ajunsese la gara Kolenderova (2 km vechea poziție), creând astfel un gol periculos între R. 89 Inf. și restul R. 22 Inf. A impus Cdt. Batal. să ducă

batalionul pe vechea poziție și dirijând personal fiecare companie a restabilit o situație critică.

-29 august, a fost trimis de Dl. Cdt. al Bg. 9 Cav. care se retrăsese pe vârful Cruțaia pentru a vedea care este situația și a lua toate măsurile ca Bg. să ajungă la obiectiv (înălțimea imediat Nord vale Cruțaia). Cu această ocazie văzând că R. 13 Căl. tocmai începuse retragerea cu P.C. a intervenit și apoi fiindcă Regimentul era aproape decimat a însumat sub focul inamic cu arme dela răniți și morți Grupul de Comandă al Regimentului, telefoniștii, servanții de la Brandt-urile și tunurile anticar rămase fără munițiuni și luând comanda, a cucerit obiectivul. Apoi a dirijat rezerva Bg. (III/35 Inf. Cpt. Andrei) pe o altă direcție (mai bună) de cât cea avută de acest Batalion, datorită căreia până seara a atins Marea. Cu această ocazie a fost ușor rănit la gât de o schijă și lovit în ochiul drept de pământul unui obuz spart la 5 m.

-30 septembrie, a primit ordin dela C. Armată de a merge la R. 22 I. și a lua măsuri la fața locului pentru a se cucerii satul Gildendorf, satul fiind atacat în timpul când a ajuns acolo, a intrat în acest sat singur cu un furier pe la liziera de vest, în timp ce artileria inamică navală bombarda satul cu o violență rară. După cucerirea lui, din proprie inițiativă a atacat cu Batalionul 8 Mitraliere Divizionar și cucerit Colhozul 1 km sud de acest sat.

-19 septembrie, ducându-se să informeze asupra inamicului din regiunea Vest Fontanka la 6-700 m de linia I, a trecut printr-un câmp de mine și explodând două mine, mașina sa a fost distrusă, iar furierul Biroului 2, serg. Zlătescu Ioan, omorât.

-22 septembrie, a intervenit pentru oprirea panicei produsă la R. 22 I. A reușit deschizând personal focul cu o armă automată, să întârzie progresiunea inamicului și să dea posibilitatea Bat. de Asalt să ocupe poziție și să oprească înaintarea inamicului.

-16 octombrie, la ora 15.30 văzând că informațiile date de M.U. din linia I sunt neclare, s-a urcat într-un avion SET condus de Cpt. Anca și a sburat până dincolo de Odesa, aducând informații precise asupra situației liniei I-a precum și asupra Odesei. În acel timp trupele Detaș. Arbore intrase în parte în oraș, totuși nu se știa dacă orașul este în întregime ocupat sau nu.

Concluzii: Reflectând asupra ansamblului activității desfășurate de Căpitanul Catană în timpul războiului contra Rusiei Sovietice și aruncând o privire retrospectivă asupra rezultatelor obținute, trei concluziuni rezultă în mod neîndoelnic:

-prima că acest ofițer nu numai că a dat Comandamentului posibilitatea ca toate ordinele să fie bazate pe realitate, dar a urmărit până în primele linii

executarea lor, a animat și a antrenat unitățile în luptă și a intervenit cu arma în mână pentru oprirea defecțiunilor și înlăturarea defecțiunilor.

-a doua, că este un eminent ofițer de front și de stat major

-a treia, că a fost un erou.

VI. Relațiuni diferite: Se distinge prin state de servicii excepționale în întreaga carieră, prin rezultate optime și pregătirea de război a unităților pe care le-a comandat și prin modul de împlinire a serviciului. A fost propus pentru decorare cu ordinul „Mihai Viteazul” cl. III pentru: Bravura, discernământul, destoinicia și tenacitatea de care a dat dovadă în luptele din Transnistria și pentru cucerirea Odesei. În calitate de ofițer de stat major al Corpului 5 Armată a fost permanent în prima linie, identificând comandații eșalonului de foc cu hotărârile Comandamentului și informând just, precis și la timp comandamentul asupra fluctuațiilor luptei. În bătăliile dela 13, 18, 20 și 29 august, 3 și 22 sept. 1941, a luat parte efectivă în lupte exercitând comandă de unități pe care le-a dus la isbândă, a animat unități oprite de puternicul foc al Artileriei navale și a restabilit situațiuni în momente de criză. În luptele dela 22 sept. a oprit unitățile în derută și cu un curaj demn de admirat, a deschis personal foc cu o mitralieră în flancul valurilor inamice care debușau din Orildendorf întârziindu-le înaintarea și dând astfel posibilitatea unităților din rezerva Corpului de Armată să ocupe o poziție frontală și să oprească atacul inamic. VII. Concluziuni: Ofițer foarte bun. VIII. Propuneri: Îndeplinind: condițiunile de vechime și stagiu prevăzute de art. 28 din L.Î.A./1939; condițiunile de capacitate conform Ordinului General nr. 160 din 22.XI.1941, cap. II, punctul 2, lit. c, al M.A.N.; condițiunile prevăzute de art. 17 din L.Î.A. pentru a fi înaintat la alegere, propun: Merită a înainta la gradul de maior „la alegere”⁵⁸.

Generalul de divizie Aurelian Son, comandantul Corpului 5 Armată, consemnează: De acord cu aprecierile elogioase ce i se fac de către șeful de Stat Major. Căpitanul Catană a condus Bir. II al Coamndamentului în condițiuni ireproșabile. În operațiuni a prezentat totdeauna sinteze informative foarte documentate și limpezi, cari au ajutat mult la luarea hotărârilor. În afară de activitatea sa de birou a fost foarte mult întrebuințat în misiuni operative exterioare, unde a fost de un real folos și unde s-a arătat de un curaj împins pânăla temeritate. Calitate pentru care l-am propus a fi decorat cu ordinul „Mihai Viteazul”. În concluzie un ofițer de Stat Major de mâna întâia așa cum rezultă din întregul său memoriu. Mă surprinde mult nota ce îi dă Generalul Sion care se vede că nu a avut timpul să-l cunoască în mod real. Merită a înainta la alegere.⁵⁹

⁵⁸*Ibidem*, ff. 34-39.

⁵⁹*Ibidem*, f. 34.

În baza Î.D.R. nr. 505 din 19 februarie 1942⁶⁰, a fost avansat la gradul de maior pe data de 24 ianuarie 1942, cu vechimea în grad de la 31 octombrie 1941.

Pentru perioada 1 noiembrie 1941-29 martie 1942, șeful de stat major al Corpului 5 Armată, notează: *Maiorul Catană Lazăr a continuat a îndeplini funcția de șef al B. 2 în aceleași ideale condițiuni. A participat la studiul diferitelor ipoteze făcute în comandament și la jocul de războiu, punând în evidență cele mai înalte însușiri intelectuale, o temeinică pregătire profesională mult superioară gradului său și adresă de excelent ofițer de stat major. Mențin în totul elogioasele aprecieri din anii precedenți. Maiorul Catană este un ofițer eminent, este o fală a armatei*⁶¹.

Pentru perioada 1 aprilie-31 octombrie 1942, colonelul Lupescu, șeful de stat major al Corpului 5 Armată, consemnează: *1. Înfrățire plăcută. Conformație robustă. Sănătos și rezistent la toate greutățile războiului. Trage foarte bine cu arma. Ținută foarte îngrijită. Se prezintă cu multă autoritate în fața trupei. 2. Se orientează foarte bine în teren. Cu multă energie. Cu mult sânge rece, are temperament de adevărat ostaș. Cu multă prevedere și multă inițiativă în serviciu. foarte hotărât și cu multă voință. Cu foarte mare putere de muncă și foarte perseverent, înfrângând toate greutățile, pentru a realiza tot ceia ce a hotărât. Concepție frumoasă și îndrăzneță. Caracter tare de războiu. 3. Foarte inteligent și cu o judecată sănătoasă. Cu mult bun simț. Metodic în lucrări. Cu o foarte bună memorie și un spirit de observație practic desvoltat. Are o frumoasă cultură generală și completă profesională. Aplicat bine la studii. 4. Foarte disciplinat. Cu autoritate și prestigiu. Are desvoltat simțul datoriei și arată multă bunăvoință în serviciu. Bun camarad. Are desvoltat mult simțul onoarei. Foarte curajos și întreprinzător, este un ofițer eminent de războiu. Are curajul răspunderii foarte desvoltat. Spirit ostășesc pur. Devotat are foarte desvoltat spiritul de sacrificiu. Patriot în fond leal, demn, moral, integru. Foarte manierat. Duce o viață cumpătată. Conduită foarte frumoasă. Foarte bun executant al ordinelor. Sincer. Drept în serviciu, recompensând foarte bine personalul, care-și face datoria și fiind foarte sever cu celălalt, cu care este extrem de exigent. 5. A îndeplinit funcția de șef al Biroului 2, remarcându-se cu totul deosebit, prin sintezele informative clarvăzătoare și prin măsuri și lucrări contrainformative eficace și bazate pe realități, relatate în tot adevărul și cruzimea lor. Între 25 aprilie-1 mai 1942, a condus foarte bine Biroul 2 în aplicațiunea dela sud București, condusă de misiunea germană în România. Până la 7 august 1942, a condus foarte bine*

⁶⁰ „Monitorul Oficial” nr. 44 din 20 februarie 1944.

⁶¹ *Memoriu*, f. 40.

biroul său, remarcându-se prin lucrări contrainformative binevăzute de autoritățile superioare. A urmărit continuu formarea cifratorilor și activitatea birourilor de informații dela M.U. și unitățile în subordine, pentru a fi cât mai bine pregătite în vederea războiului, după cum au și dovedit foarte bine ulterior. După 7 august 1942, ca șef al Bir. 2 a luat parte la concentrarea Corp. de Armată, în zona Rostov și ulterior Morozovskaja-Perelasowskij, iar dela 21 sept. 1942 la lupta defensivă din Cotul Donului, dintre Est Kletschkaja și vest Valea Zariza. În tot acest timp, a conceput lucrări remarcate ca foarte bune ale Secției a 2-a a Armatei a 3-a și sinteze, care au prevăzut bine evenimentele ulterioare, ofițerul denotând o clarviziune realistă. Pe timpul concentrării Corpului de Armată în zona Rostov, a fost însărcinat între 21-27.VIII.1942 să dirijeze trupele române dela Taganrog, ceea ce a făcut în condițiuni excelente. În vederea concentrării Corp de Arm. în regiunea Kletschkaja-Perelasowskij-Sud vest Serafimovici, a fost trimis să recunoască zona, aducând date prețioase comandamentelor și trupelor. Cunoscând curajul și îndrăzneala sa, a fost trimis, în timpurile de criză, să verifice la fața locului situația grea a trupelor. Astfel, la 24 sept. 1942, a verificat situația la cota 163,3 prezentată ca foarte gravă de M.U. respectivă. Ofițerul a arătat-o așa cum era, Dl. Gl. Comandant al Corp. Arm. calificând concluziilor ofițerului, ca foarte logice. La fel, la 26 sept. 1942, a fost trimis la cotele 163,3 și 140, de undem a condus concluzii mai puțin îngrijitoare ca ale M.U. respective. La 27 oct. 1942, din proprie inițiativă a făcut o recunoaștere aeriană asupra podurilor de pe Don, dela Serafimovici și a sectorului Corp. Arm. dela nord de Don, în zona inamică. A executat ieșiri în teren aducând informații foarte prețioase. A însoțit în teren pe șeful D.V.Lt. al Arm. 3-a, care a mulțumit cu admirația ofițerului. 6. Are stagiul complet pe front. N-are pedepse. 7.Excelent ofițer sub toate raporturile, în special de războiu. 8. Nou în grad, nepropozabil⁶².

Comandantul Corpului 5 Armată, consemnează: De acord. Maiorul Catană Lazăr a îndeplinit funcțiunea de șef al Bir. 2 al Comandamentului în condițiuni demne de toată lauda. Îi reînnoiesc toate aprecierile elogioase, ce i-am dat anul trecut. Ofițer excelent de stat major cu mențiunea că este și un minunat ofițer de războiu. Pe lângă lucrările curente executate în condițiuni desăvârșite, menționez că a avut o activitate exterioară cu cele mai bune rezultate, așa cum arată în detaliu șeful de Stat Major. Nepropozabil⁶³.

⁶²Ibidem, ff. 40-42.

⁶³Ibidem, f. 40.

Pentru perioada 1 noiembrie-5 decembrie 1942, colonelul Lupescu, consemnează: *A continuat în plin război, să dovedească pe câmpul de luptă aceleași frumoase calități ca până la 31.X.1942. A condus foarte bine Biroul 2, sintezele sale informative bazându-se pe realități și având concluzii logice, cari au fost verificate prin operațiunile ulterioare. Prin contactul permanent birourile de informații ale Diviziilor din subordine și în special cu linia de luptă, precum și prin exploatarea prizonierilor pe linia de luptă și la C.A. a obținut informațiuni variate, care au servit foarte bine la luarea hotărârilor Corp. de Armată. La 7 nov. 1942 a verificat linia 1-a a D.5 I. în regiunea cotei 197 sub focul trăgătorilor cu lunetă inamici, aducând datele necesare asupra valorii organizațiunilor și apărării sectorului. La 20 nov. 1942, când satul Perclasowskij (P.C. al Corp. de Armată) a fost atacat de circa 16 care de luptă și infanterie motorizată, a comandat liziera de N. a satului atacat și a oprit pe fugari, prelungind în timp apărarea. Deși pionierii germani, care fuseseră însărcinați cu apărarea nordică a satului se retrăseseră a continuat rezistența, deși tancurile au intrat cu infanteria motorizată în sat. A părăsit satul sub conducerea mea când P.C. a C. 4 A. nu mai avea nici o legătură nici cu Armata 3-a și nici cu Diviziile sale. În această împrejurare grea de război, maiorul Catană Lazăr a dovedit temeritate în luptă și stăpânire de sine, calități ostășești în împrejurări vitrege. La 28 nov. 1942 l-am însărcinat să verifice ocuparea Grigorowskij Tschyr, unde urma să intre un detașament ad-hoc amic. Satul fiind ocupat de elemente slabe de cavalerie sovietică, nu a putut fi ocupat decât în urma unei acțiuni îndrăznețe a Maiorului Catană. Acesta a pornit în viteză cu un turism de recunoaștere și a fugărit o patrulă de 5 călăreți sovietici, din care a capturat un călăreț, obținând astfel și informații importante asupra forțelor inamice. În toate însărcinările grele, maiorul Catană a dovedit calități de foarte bun ofițer de război. Pentru excelențele sale merite pe câmpul de luptă a fost propus de C.A. la: a. „Steaua României” cl. 3 cu spade și panglică de „Virtute Militară”, și b. „Crucea de Fier” cl. I-a. Excelent ofițer de Stat Major și comandant în luptă. Ofițer de mare nădejde⁶⁴.*

Pentru perioada 6-25 decembrie 1942, comandantul Diviziei 6 Infanterie, colonelul Mihail Râmniceanu, consemnează: *A îndeplinit funcțiunea de șef de Stat Major al Div. 6 Inf. pe timpul reorganizării acestei divizii, în urma glorioaselor lupte depe Don. Înzestrat cu cele mai alese virtuți ostășești și strălucite însușiri de organizator și instructor, a obținut în activitatea sa cele mai elogioase rezultate. Patriot fanatic și însuflețit de*

⁶⁴Ibidem, f. 43.

un elan războinic neasemuit a creiat în întregul Comandament și în rândul trupelor spiritul de emulație indispensabil pentru redresarea morală a trupei și ofițerilor și reorganizarea Diviziei. La 25.XII.1942 este mutat șef de Stat major al Detașamentului Colonel Moldoveanu care se găsea în luptă la Forststadt pe Doneț⁶⁵.

Comandantul Diviziei 6 Infanterie, colonelul Sachelarie, notează: *Maiorul Catană Lazăr a depus o activitate rodnică și plină de însuflețire pentru reorganizarea și redresarea morală a elementelor recuperate din Divizia 6-a. În funcțiunea de Șef de Stat Major, pe timpul dela 2-15.XII.1942, a realizat: 1. Reorganizarea unităților prin întrunirea elementelor de aceeași armă. 2. Redresarea morală prin ședințele de educație zilnice, pe care le-a condus personal. 3. Întocmirea programelor pentru revederea instrucției și ținerea în mână a unităților. 4. Rearmarea unităților și începerea ședințelor de tragere. 5. Reechiparea și grija de toate zilele pentru hrana și adăpostirea unităților. Ofițer cu mult simț moral, energic, cult, cu multă putere de muncă și inițiativă, îi revine în bună parte, constatările C.5A. cu ocazia inspecției celor două grupuri cari constituiau Divizia 6-a la Titof și Kenonof. Dl. General C-dtul C.5A. accentuând asupra realizărilor surprinzătoare, față de situația dela care s-a plecat și într-un interval de timp așa de scurt. În concluzie: Maiorul Catană Lazăr a dat dovadă de calitățile sale de încercat și foarte bun ofițer de Stat Major⁶⁶.*

Pentru perioada 25 decembrie 1942-4 februarie 1943, colonelul Moldoveanu, comandantul Detașamentului Forststadt, notează: *A îndeplinit funcția de șef de Stat Major al Detașamentului Forststadt de sub comanda subsemnatului. Acest Detașament format din unități aparținând Div. 5, 6, 13 și E.N.I. C.5A., ulterior Div. 20 a primit în ziua de 29.XII.1942 misiunea de a ocupa, organiza și apăra sectorul N.V. al capului de pod Forststadt pe Doneț. Am fost pus sub comanda Dlui. General german Leman. La 25.XII.1942, acest Detașament primește ordin să ocupe și să organizeze „Rundverteigung” (apărare în cerc) pe malul de W. al Donețului în sectorul Forststadt. În această situație D-l general german inspectând sectorul românesc se exprimă astfel: nimeni nu ar fi putut face mai mult. În ziua de 5 ian. 1943, Detașamentul Forststadt, luând sub comandă și Detașamentul D-lui Colonel Nicolici sub comanda Lt.Col. Botea, primește misiunea să ocupe și să organizeze malul de S. al Donețului în sectorul Kamensk-Fordstadt, ambele exclusiv pe un front de circa 38-40 km. Începând din ziua de 14.I.1943, inamicul se prezintă la contact. În ziua de 16.I.1943 Det. Col. Moldoveanu ese de sub comanda D-lui General Leman și intră sub*

⁶⁵Ibidem.

⁶⁶Ibidem, ff. 43-44.

comanda D-lui General Rauss Comand. 6 Blindate, păstrând aceiași misiune pe Doneț. Începând din ziua de 16.I.1943 până în ziua de 25.I.1943, când Det. Col. Moldoveanu a fost retras de pe Doneț, inamicul a executat continui atacuri și în special la Nijni Vasinowskij, Sabotol, Bogdanj. Peste tot inamicul a fost respins cu mari pierderi contraatacat de blindatele germane, pe baza situațiilor create și raportate de trupele române și în parte germane care se găseau pe Doneț în linia I-a. La 25.I.1943 Det. Col. Moldoveanu se desființează. A expune, califica și aduce elogii acestui brav ofițer de stat major, Maiorul Catană L. însemnează ca involuntar să expun problemele de o diversitate destul de variată pe care am trebuit să le rezolv în calitate de Comandant al Detașamentul Forstadt. Detașamentul a fost organizat așa cum se știe și cred că din manifestările Comand. German s-a achitat în bune condițiuni în luptele de pe Doneț. Pe timpul acestor operațiuni, dar mai ales pentru anumite atitudini și probleme care se prezentau Maiorul Catană L. s-a arătat ca un ofițer de înaltă ținută morală și de o mare atitudine ostășească în vremuri grele. Un ofițer de stat major cu atitudine și o ținută fermă, dinamică, patriot și cu un mare curaj al opiniei personale. Fără a menaja persoana sau viața sa s-a arătat un element de mare devotament, dându-mi puterea muncii sale în condițiuni de perfectă înțelegere. Un brav și un exemplu de virtuți ostășești și de o înaltă ținută morală în război. Pentru aceste distinse calități ca ofițer de Stat Major și pe teren, Maiorul Catană L. merită toate atențiunile și distincțiunea cea mai evidentă⁶⁷.

Pentru perioada 7 februarie-7 martie 1943, maiorul Constantin Ionescu, șeful de stat major al Diviziei 11 Infanterie, notează: *Maiorul Catană a venit în Comandament prin noua organizare a Diviziei 11 Infanterie, când Detașamentul Colonel Moldoveanu, unde a funcționat ca Șef de Stat Major, a intrat în compunerea unităților Diviziei 11 Infanterie. I s-a încredințat Biroul 3 care l-a condus până la plecarea sa din acest Comandament. În scurtul timp cât am avut în subordine pe acest distins ofițer, nu-l pot socoti decât ca un vrednic și apropiat colaborator. În urma operațiunilor, unitățile acestei Divizii s-au deplasat într-o zonă de refacere (regiunea Melitopol) pentru organizare și instrucție. Maiorul Catană Lazăr ca șef al Bir. 3 i-a revenit organizarea marșului Diviziei, care a durat săptămâni, pe drumuri impracticabile, în plină iarnă, viscol, etc. cu care ocaziune a dovedit și arătat admirabile calități de ofițer de stat major prin măsurile de prevedere și controlul executării ordinelor date de Comandament, neprecupețind munca ce era necesară față de condițiunile*

⁶⁷Ibidem, ff. 44-45.

în care se executa deplasarea. Mai târziu în zona de refacere, unde se instruiu unitățile, făcând propuneri judicioase și perfect aplicabile, în urma experienței personale ce dobândise ca și a unităților, astfel că programele s-au redus la lucru practic și totul executându-se în teren, nimic teoretic. Un ofițer cu conștiința îndeplinirii datoriei, neobosit iar față de subalterni, un îndrumător capabil, plin de tact și un viu exemplu. Datorită acestui fel de a fi și a se prezenta, la plecarea sa, a fost regretat de șefii săi, ca și de subalterni. Maiorul Catană L. se caracterizează ca un prea bun și distins ofițer de Stat Major⁶⁸. De asemenea, comandantul diviziei, colonelul Edgar Rădulescu, consemnează: Cu totul de acord. Maiorul Catană Lazăr s-a remarcat prin cunoștințe temeinice, mare putere de muncă, desăvârșită conștiință în serviciu și un caracter integru. Foarte bun ofițer de stat major⁶⁹.

Pentru perioada 17 februarie-10 martie 1943, generalul de brigadă Radu Niculescu-Cociu, comandantul diviziei, notează: *A îndeplinit funcția de Șef al B. 3 Operații la acest Comandament. În această calitate a întocmit ordinele de operații pentru deplasarea Diviziei din zona Rozowka în zona Nowo Nicolaewka (Melitopol). După ajungerea Diviziei în noua zonă a întocmit programul de instrucția trupei, precum și planul de apărare al satului Nowo Nicolaewka. Maiorul Catană Lazăr a depus multă activitate pentru executarea tuturor lucrărilor ce revin Biroului 3. Cu multă voință și perseverență în aducerea la îndeplinirea celor propuse. Caracter dârz și statornic în hotărâri. Disciplinat din convingere. Autoritar și cu multă prestanță în fața trupei. La data de 9.III.1943 s-a îmbolnăvit de icter și a fost trimis în concediu 25 zile, urmând ca după expirarea concediului să se prezinte la Comandamentul C.5A. căruia aparține. Îl caracterizez ca pe un foarte bun ofițer de stat major⁷⁰.*

În perioada 10 martie-25 iunie 1943 a fost în concediu medical, fiind bolnav de icter. Prin Deciziile ministeriale nr. 2268 din 12 august 1943 și 775 din 1943, maiorul Lazăr Catană a fost numit la Direcția Studii a Cursului de informare a căpitanilor pentru gradul de maior.

Pentru perioada 25 iunie-20 august 1943, locotenent-colonelul Călușeru, directorul de studii al Cursului de informare, consemna: *A contribuit la elaborarea programelor directivelor de funcționare și la confecționarea diferitelor teme tactice în cadrul Batalionului întărit și Detașamentului. A dat dovadă de multă pricepere, mare putere de muncă și de o excelentă pregătire profesională. A dat dovadă de o judecată clară și*

⁶⁸Ibidem, f. 45.

⁶⁹Ibidem.

⁷⁰Ibidem, f. 46.

logică; întotdeauna bine documentat. Cu mult bun simț tactic și cu un spirit de organizare remarcabil, a prezentat lucrări complete atât ca fond, cât și ca formă. Fînd înzestrat cu o foarte frumoasă cultură militară a pregătit și a conferențiat asupra: „Organizarea și întrebuințarea aviației în luptă”, „Organizarea și întrebuințarea motomecanizatorilor în luptă”, „Cunoștințe preliminare tactice în legătură cu terenul în atac și apărare (Compartimente de teren)”, „Organizarea și întrebuințarea în luptă a micilor unități de cavalerie, pionieri și transmisiuni”. Conferințele au fost bine studiate, făcute și expuse practic și cu ușurință, fiind de mare folos candidaților. În concluzie: activitatea acestui brav ofițer de stat major a fost de un real folos și rodnică⁷¹. Ajutorul comandantului cursului, colonelul Rădulescu, notează: De acord cu frumoasele aprecieri ale Directorului de studii. Este un foarte bun ofițer de stat major⁷². Directorul Cursului, generalul de brigadă Polihron Dumitrescu, consemna: În totul de acord. Aportul adus de Maiorul Catană Lazăr la Cursul de Informare pentru gradul de Maior, a fost excepțional de mare. Înzestrat cu o inteligență deosebită, care dublează o cultură generală și profesională foarte completă, ofițerul a adus foloase mari mai presus de orice așteptări. Exemplu de claritate nu numai în judecată dar și în exprimarea scrisă sau verbală întreaga sa activitate la curs, poate servi ca exemplu chiar celor mai pretențioși. Un excelent ofițer superior care-întrucât îmi este cunoscut depe băncile Ș.S.R.-evoluează mereu tot mai bine din toate punctele de vedere⁷³.

În conformitate cu Ordinul Ministerului de Război-Direcția Personalului nr. 55.515 din 1943, la 25 iunie 1943, a fost numit în funcția de comandant al Divizionului 1 și șef al Biroului Instrucției din cadrul Regimentului 8 Roșiori.

Pentru perioada 25 iunie-31 octombrie 1943, comandantul Regimentului 8 Roșiori, colonelul Nicolae Făgărășanu, notează: Sunt în totul de acord cu elogioasele aprecieri și notele obținute de Maiorul Catană Lazăr în cursul acestui an. Este un ofițer de elită și o capacitate verificată. I. Sănătos și foarte rezistent, poate suporta cu ușurință greutățile unei campanii. Ținuta foarte îngrijită și cu prestață în fața trupei. Aptitudini fizice foarte bune. II. Se orientează foarte bine în teren. Sânge rece. Hotărât. Foarte prevăzător și cu o voință de fier. Este dotat cu o mare putere de muncă și perseverență. Are o concepție sănătoasă și un caracter integru. Aptitudini militare foarte bune. III. Inteligență vie. Judecată clară.

⁷¹Ibidem.

⁷²Ibidem.

⁷³Ibidem, ff. 46-47.

Are mult bun simț și un spirit de metodă și de observare foarte desvoltat. Cultură generală vastă și o pregătire profesională desăvârșită. Este foarte aplicat la studii. Dela data de 7-18.IX.1943 a urmat Cursul de Informare al Comandanților de Batalioane la C[entrul de] I[nstrucție al] I[nfanteriei] obținând rezultate foarte bune. Cunoaște foarte bine instrucția armei și este un distins ofițer de stat major. Ofițer foarte capabil. IV. Disciplinat. Autoritar, însă foarte drept. Și-a făcut un crez din simțul datoriei și al onoarei. Are curajul răspunderii și foarte curajos în război. Patriot. Este devotat instituției cu toată ființa. Spirit militar înăscut. Este moral și duce o viață demnă. Execută ordinele cu promptitudine și duce la bun sfârșit orice însărcinare ce-i este încredințată. Educație militară foarte bună. V. Ca comandant (Sic!) al Divizionul I recruți, Maiorul Catană a depus un zel și o pasiune remarcabilă în instruirea ctg. 1944 demnă de toată lauda. Foarte priceput instructor, aplică cu multă conștiinciozitate și în mod inteligent regulamentele, obținând rezultate foarte bune, la toate categoriile de instrucție. Prin personalitatea sa exemplară a influențat ofițerii, subofițerii și prin aceasta trupa. De evidențat este disciplina și execuția desăvârșită ce a imprimat-o subordonaților săi. Dela 25.VII-20.VIII.1943 a fost detașat la C.I.I. Botoșani. Ca șef al Biroului Instrucției a întocmit programele de instrucție pentru subperioada grupei de luptă și întreaga perioadă II-a precum și temele pentru aplicațiunile în teren pe care parte le-a și condus, dovedind o extrem de mare rezistență fizică și o solidă pregătire profesională. În toate situațiunile Maiorul Catană Lazăr a luat măsuri logice și la timp. Are o grijă deosebită de oamenii și materialele ce-i sunt încredințate. În concluzie: Este un ofițer cu excepționale calități de război. VI. Promite ca în viitor să devină un distins Comandant de M.U. VII. Concluzii: Ofițer foarte bun⁷⁴.

În baza Ordinului M.St.M. nr. 32.543 din 1944, în perioada 13 martie-7 aprilie 1944, a fost detașat în Germania pentru a urma cursul de specializare auto. Asta și pe considerentul că în perioada următoare se preconiza transformarea Diviziilor 5 Cavalerie purtată (Regimentul 8 Roșiori fiind subordonat acestei mari unități) și 8 Cavalerie purtată în divizii blindate, prin dotarea acestora cu material blindat și motorizat. Deziderat care, din motive ce vor ține de complicarea situației politice-militare, nu se va mai concretiza. După absolvirea cursului, maiorul Catană se va întoarce pe front și va intra în focul crâncenelor lupte pentru apărarea Moldovei. La 16 aprilie 1944, aflat în fruntea divizionului contraatacă trupele sovietice care au pătruns pe Valea Neagră amenințând Dealul Ilieștilor, la nord de

⁷⁴*Ibidem*, ff. 47-48.

Iași, și ocupând satul Cuza Vodă. În urma acestei acțiuni a reușit capturarea unui car de luptă sovietic și a restabilit situația.

La 26 aprilie 1944, maiorul Catană va cădea eroic la datorie în fruntea divizionului pe care-l comanda, în urma acțiunii de respingere a atacului covârșitor al trupelor sovietice pe Dealul Mazărea. Un glonț inamic tras de la mică distanță de un ofițer sovietic va curma viața bravului ofițer român. Din păcate, în urma deteriorării situației operative în zona respectivă, trupul maiorului Catană nu a putut fi recuperat de pe câmpul de luptă decât mult mai târziu. Cadavrul ofițerului va fi descoperit la 18 iunie 1944, în locul unde căzuse, despuiat de bolșevici, care i-au luat hainele și obiectele de valoare, lăsându-i numai ceasul brățară, probabil rămas neobservat de către aceștia.

În ziua de 19 iunie 1944, comandantul, adjutantul și medicul regimentului, s-au deplasat la Iași, pentru a asista la aducerea rămășițelor pămânești ale ofițerului. A doua zi, la 20 iunie 1944, maiorul Lazăr Catană a fost înmormântat cu onorurile militare cuvenite unui erou, în Cimitirul Eroilor din Iași.

Pentru eroismul dovedit pe câmpurile de luptă, în conformitate cu Î.D.R. nr. 1398 din 27 iulie 1944⁷⁵, maiorului Lazăr Catană i s-a acordat, post-mortem, gradul de locotenent-colonel.

De-a lungul carierei sale militare a fost decorat cu numeroase ordine și medalii: Medalia „Centenarul Regelui Carol I” (Î.D.R. nr. 1915 din 9 mai 1939), Ordinul „Coroana României” în grad de Cavaler (Î.D.R. nr. 1906 din 8 iun. 1940), Crucea de Fier clasa a II-a (1941) și Ordinul „Steaua României” cu spade în grad de Cavaler cu panglică de „Virtute Militară”, *pentru devotamentul, destoinicia și priceperea de care a dat dovadă în calitate de ofițer de Stat Major, pe timpul luptelor din Transnistria și pentru cucerirea Odesei, fiind în permanență în prima linie spre a identifica pe comandanții eșalonului de foc cu hotărârile comandantului și a informa comandantul just și la timp asupra fluctuației luptelor.* (Î.D.R. nr. 775 din 14 mart. 1942).

THE HERO LIEUTENANT COLONEL POST-MORTEM LAZĂR CATANĂ

-abstract-

Key words: cavalry officer, staff officer, Basarabia, Odessa.

⁷⁵ Monitorul Oficial nr. 175 din 29 iulie 1944.

Born in 1st March 1903 in Moinești-Bacău, he graduated the courses of different military institutions, to be sent to military studies in Paris too. He became cavalry officer and performed different functions in cavalry military units and military institutions. After that, as staff officer, he worked in different headquarters of military units and large units. He distinguished himself in fights preceding the liberation of Basarabia, in the campaign of conquest of Odessa and in the terrible fights from Danube bend. He fall in the line of duty in 26th April 1944 during the fights to protect Moldavia, in the northern Iași. He was burried in the Heroes Cemetery in Iași.